

אוניברסיטת בר-אילן
המחלקה למדעי המדינה

כלכלת בטחון (38-323-71)

שנה"ל תשס"ו

מרצה: ד"ר עופר אריאן

מועד: סמסטר א' וב' - יום ו' 08:00-10:00,

שם המרצה: ד"ר עופר אריאן, טל': (ב) 08-8676212, (מ) 054-6608016

E-mail: oferarian@013.net.il

שעת קבלה: בתיאום מראש

תוכן הקורס ומטרותיו

יחסי הגומלין שבין בטחון לבין כלכלה הם הבסיס ל-"כלכלת בטחון" (defense economics) ומגדירים את מרחב הנושאים בהם היא עוסקת. למעשה ההשפעות ההדדיות שבין עצמה (power) לבין עושר (wealth) עמדו על סדר יומה של המחשבה הכלכלית המודרנית עוד מראשית דרכה (סוף המאה השמונה עשרה). למרות זאת התגבשותה של כלכלת בטחון המחייבת התבוננות מסוג ייחודי מתפתחת מאוחר יחסית (מאמצע המאה העשרים ואילך). "כלכלת בטחון" תלויה במשתנים לאומיים - כלכליים ופוליטיים. הבנה ראויה של התחום דורשת עיון במושג הכלכלה הפוליטית ובעמידה על משמעותה (מנקודת המבט הכוללת) של ההקצאה הציבורית – באשר היא.

במהלך השנה נעסוק בהנחת התשתית התיאורטית לדיון בכל אחד ממושגי היסוד דלעיל ונעמוד על מאפייניה של כלכלת הביטחון בישראל. במסגרת זו נבקש להצביע על מאפיינים משותפים ומאפיינים מבדילים שבינה לבין כלכלות ביטחון במדינות מערביות אחרות.

דרישות הקורס

1. קריאת חומר ביבליוגרפי:

i. קריאת החומר הביבליוגרפי היא חובה. הקריאה צריכה להיעשות לאורכו של הסמסטר כולו ובהתאם להתקדמות ההרצאות. החומר הביבליוגרפי - בין אם נדון בכיתה ובין אם לא - יהווה בסיס לבחינה המסכמת.

2. בחינה מסכמת:

i. פרטים והבהרות באשר למתכונת הבחינה יימסרו במהלך הסמסטר.

ii. אין אפשרות להמרת הבחינה במטלה מסכמת אחרת.

iii. משקלה של הבחינה בציון הקורס – 100%.

3. נוכחות בהרצאות - חובה.

i. היעדרות לא סבירה תשלול זכאות לבחינה.

בהצלחה

נושאים עיקריים לדיון

מהותו של הדיון הכלכלי בסוגיות של ביטחון לאומי
ליפשיץ, י. (2000) *כלכלת ביטחון*, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל ומשרד הביטחון, ע"ע 18-34
שמור מדעי המדינה לפי ליפ. כל ובכלכלה E 330 ליפ. כל (443640)

מהותו של הדיון הפוליטי בסוגיות כלכליות – או מהי כלכלה פוליטית?
Atkinson, A. B. *Political Economy, Old and New* In: Goodin, R. E, Klingemann, H. D. (editors)
(2000) *A New Handbook of Political Science*, New York: Oxford University Press, pp. 702-711
שמור מדעי המדינה לפי NEW (345445)

פרספקטיבה היסטורית – כיצד נעשה הביטחון הלאומי סוגיה כלכלית?
ליפשיץ, י. (2000) *כלכלת ביטחון*, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל ומשרד הביטחון, ע"ע 35-58
שמור מדעי המדינה לפי ליפ. כל ובכלכלה E 330 ליפ. כל (443640)

פרספקטיבה תיאורטית – מהי כלכלת שוק חופשי
מאפייניה של תפיסת כלכלת השוק התחרותי המשוכלל
סמית, א. (1996) *עושר העמים*, ירושלים: מוסד ביאליק, ע"ע 36-82
שמור מדעי המדינה לפי סמי. עש (326370) ובכלכלה 330.153 סמי. עש (326370)

סמואלסון, פ.א. (1961) תורת הכלכלה, תל-אביב: סטימצקי (מהדורה עברית), ע"ע 35-55
330.1 סמו.תו (60205)

פרידמן, מ. ופרידמן, ר. (1988) החופש לבחור, תל-אביב: זמורה-ביתן ע"ע 29-54
330.122 פרי.חפ (69824)

הגדרתם של מושגי יסוד כלכליים ומשמעותם במונחים חברתיים-פוליטיים

1. יעילות כלכלית ושווי משקל מאקרו-כלכלי
 - i. יחסיותו של מושג היעילות הכלכלית ומשמעותה
 - ii. משאבים חיוניים להתנהלותה של כלכלת שוק חופשי
 - iii. יעילות כלכלית בתנאים של תחרות לא משוכללת
 - iv. עלויות, בחירה כלכלית ותכנון
 - v. מוצרים ציבוריים ועלויות חיצוניות לשוק כלכלי

Zajac, E.E. (1996) Political Economy of Fairness, London: The MIT Press, p.p. 11-44
אין (הוזמן 1.08.06)

מדיניות מאקרו כלכלית : משמעותה הכלכלית, השלכותיה הפוליטיות

1. המערכת הקלאסית
2. מהפכתו של קיינס
3. ביקורתם של מצדדי הגישה המוניטארית
4. הגישה הקלאסית החדשה

Alt, J.E, Chrystal, K.A. (1983) Political Economics, London: Univ. of California Pr., pp. 54-74
330 ALT (282398)

Skidelsky, R. (1992) Jhon Maynard Keynes, London: Papermac, p.p.593-610
330.156092 KEY(SKI) (31410)

יסודות כלכליים בתורת הביטחון הלאומי של ישראל
ליפשיץ, י. (2000) כלכלת ביטחון, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל ומשרד הביטחון, ע"ע 59-78
שמור מדעי המדינה לפי ליפ.כל ובכלכלה E 330 ליפ.כל (443640)

פרספקטיבה השוואתית לסוגיות כלכלת הביטחון בישראל ובמדינות המערב
ליפשיץ, י. (2000) כלכלת ביטחון, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל ומשרד הביטחון, ע"ע 79-178
שמור מדעי המדינה לפי ליפ.כל ובכלכלה E 330 ליפ.כל (443640)

כוח אדם צבאי ושוק העבודה
ליפשיץ, י. (2000) כלכלת ביטחון, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל ומשרד הביטחון, ע"ע 190-262
שמור מדעי המדינה לפי ליפ.כל ובכלכלה E 330 ליפ.כל (443640)

התעשיות הביטחוניות במדינת ישראל ובמדינות המערב
ליפשיץ, י. (2000) כלכלת ביטחון, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל ומשרד הביטחון, ע"ע 263-400
שמור מדעי המדינה לפי ליפ.כל ובכלכלה E 330 ליפ.כל (443640)

המסחר העולמי בנשק, הכלכלה הגלובלית ומשמעותה
ליפשיץ, י. (2000) כלכלת ביטחון, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל ומשרד הביטחון, ע"ע 401-464
שמור מדעי המדינה לפי ליפ.כל ובכלכלה E 330 ליפ.כל (443640)

Miller, R., Benjamin, D., North, D. (2001) The Economics of Public Issues, New York: Addison Wesley, p.p. 189-212
330.973 MIL (276643)

Drazen, A. (2000) Political Economy in Macroeconomics, N J: Princeton Univ. Pr., ch. 12
תדפיס 10791 (1114902)

Wilensky, H. (2002) Rich Democracies, Berkeley: University of California Press, ch. 12, 17
תדפיס 10941 (1116070)-פרק 12 וגם תדפיס 10942 (1116071)

* Lairson, T., Skidmore, D. (2003) International Political Economy, Canada: Thomson
Wadsworth, ch. 5, 6

אין

הסחר הבינלאומי הביטחוני של ישראל
ליפשיץ, י. (2000) כלכלת ביטחון, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל ומשרד הביטחון, ע"ע 465-492
שמור מדעי המדינה לפי ליפ.כל ובכלכלה E 330 ליפ.כל (443640)